

Instytut Pamięci Narodowej

[https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/42369,Prace-archeologiczne-w-Gross-Rosen-Rogoznica-1931-pazdziernika-2017.h
tml](https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/42369,Prace-archeologiczne-w-Gross-Rosen-Rogoznica-1931-pazdziernika-2017.html)
2022-09-28, 20:41

Prace archeologiczne w Gross-Rosen - Rogoźnica, 19-31 października 2017

**Od września trwają prace archeologiczne w ramach
wznowionego przez IPN śledztwa ws. zbrodni w dawnym
niemieckim obozie śmierci w Gross-Rosen - obecnie Rogoźnica.
Prokuratorzy poinformowali o nowych znalezionych dowodach.**





Prokurator Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu we Wrocławiu Katarzyna Książek-Żurowska poinformowała, że prace archeologiczne prowadzone przez specjalistów z Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN potrwać od 19 do 30 października 2017 roku.

KOMUNIKAT PRASOWY z dnia 16 października 2017

W dniu 30 sierpnia 2017 r. Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu we Wrocławiu podjęła śledztwo w sprawie zbrodni popełnionych w latach 1940-1945

na terenie obozu koncentracyjnego Gross Rosen, polegających na działaniu na rękę niemieckiej władzy okupacyjnej poprzez branie udziału w dokonywaniu zabójstw osób spośród ludności cywilnej i jeńców wojennych, znęcaniu się nad nimi i ich prześladowaniu. Postępowanie obejmuje zbrodnie popełnione w obozie głównym jak i jego licznych podobozach. Prowadzone przez Oddziałową Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu we Wrocławiu postępowanie dotyczy także zbrodni popełnionych w czasie ewakuacji obozu głównego, jak i jego podobozów. Jednym z wątków śledztwa pozostają także eksperymenty pseudomedyczne prowadzone na więźniach.

Dotychczasowe ustalenia pozwalają stwierdzić, iż obóz, którego dotyczy śledztwo, powstał w 1940 roku, na terenie ówczesnej Rzeszy Niemieckiej, w miejscowości Gross Rosen, obecnie noszącej nazwę Rogoźnica, oddalonej 60 kilometrów od dzisiejszego Wrocławia. Początkowo obóz stanowił filię KL Sachsenhausen. Umieszczani w obozie więźniowie wykonywali pracę w miejscowym kamieniołomie granitu. Jak wynika z dokumentacji obozowej, pierwszy transport przybył tam 2 sierpnia 1940 roku. Początkowo obóz nie był samodzielny, dopiero od 1941 roku obóz uzyskał status samodzielnego obozu koncentracyjnego.

Warunki życia w obozie, takie jak prymitywne baraki mieszkalne, brak bieżącej wody czy kanalizacji, ciężka, wielogodzinna praca w kamieniołomie, głodowe racje żywnościowe, brak należytej opieki lekarskiej, nieustanne maltretowanie i terroryzowanie więźniów, zarówno przez załogę SS, jak i więźniów funkcyjnych, powodowały dużą śmiertelność. Obóz Gross-Rosen był postrzegany jako jeden z najcięższych obozów koncentracyjnych. W 1944, nastąpiła rozbudowa obozu Gross-Rosen. Specyfiki nabrał jego charakter, ponieważ powstały liczne filie, których liczbę szacuje się na około 100. Zlokalizowane były one na terenie obecnego Dolnego Śląska, Sudetów i Ziemi Lubuskiej. Ciekawostką może być fakt, iż 4 z podobozów znajdowały się w samym Breslau, czyli dzisiejszym Wrocławiu. Do największych należały obozy: AL Fünfteichen w Jelczu, 4 obozy we Wrocławiu (Breslau), Dyhernfurth w Brzegu Dolnym, Landeshut w Kamiennej Górze oraz w zespół obozów Riese zlokalizowanych w Górach Sowich.

Jak wynika z materiałów udostępnionych przez Muzeum Gross Rosen w Rogoźnicy, w obozie macierzystym i jego filiach więziono w trakcie jego trwania 125 000 więźniów. W obozie działał piec krematoryjny. Jeżeli chodzi o strukturę narodowościową więźniów, to do najliczniejszych grup w kompleksie Gross-Rosen należeli Żydzi, Polacy oraz obywatele byłego Związku Radzieckiego. Szacunkowa liczba ofiar obozu Gross-Rosen wynosi około 40 000.

W obliczu nadchodzącego frontu rosyjskiego, nastąpił jeden z najtragiczniejszych okresów w dziejach tego obozu, jakim była jego ewakuacja. Miała ona miejsce w początkach 1945 roku. Z zimna, głodu, wycieńczenia, jak i w wyniku egzekucji zginęło wiele tysięcy więźniów.

Dotychczas w skład obszernego materiału dowodowego wchodzi kilka tysięcy protokołów przesłuchań byłych więźniów obozu koncentracyjnego w Gross Rosen i jego podobozów.

Ponadto materiały uzupełniają protokoły przesłuchań świadków zdarzeń, a także materiały dotyczące sprawców zbrodni, toczących się przeciwko nim postępowań sądowych, kopie dokumentacji obozowej, zdjęcia, szkice i inna zgromadzona dokumentacja.

Istotnym dla postępowania było uzyskanie w ostatnich miesiącach bazy dotyczącej funkcjonariuszy obozu koncentracyjnego Gross Rosen. Baza funkcjonariuszy, w której odnotowano ponad 2000 rekordów, zawiera dane osobowe, w tym datę urodzenia poszczególnych funkcjonariuszy oraz dane o przebiegu służby i sprawowanej funkcji. Dane te będą podstawą wniosku do Interpolu, o dokonanie ustaleń co do poszczególnych osób. Pozwoli to na ustalenie jeszcze żyjących sprawców zbrodni, będącej przedmiotem śledztwa.

W ramach współpracy z Muzeum Gross Rosen w Rogoźnicy, uzyskano aktualną bazę byłych więźniów obozu koncentracyjnego Gross Rosen i jego filii, którą poddano modernizacji. Pozwala to na sprawne pozyskiwanie informacji o byłych więźniach, co istotne jest zarówno dla postępowania, jak i osób zainteresowanych losami bliskich lub historyków dla celów prac naukowych. Nieliczni z byłych więźniów nadal żyją, stanowiąc żywe świadectwo tamtych wydarzeń. Są oni niezwłocznie przesłuchiwani w charakterze pokrzywdzonych. Baza ta pozwoliła także na wygenerowanie listy więźniów, którzy pełnili funkcje obozowe, a tym samym represjonowali współwięźniów i tworzyli aparat terroru. Dane zawarte w bazie, także będą podstawą do adekwatnego wniosku do Interpolu, celem dokonania ustaleń co do poszczególnych osób.

Wydarzeniem ostatnich tygodni było odkrycie dokonane w ramach prac archeologicznych prowadzonych na terenie Muzeum Gross Rosen w Rogoźnicy. W dniach od 4 do 8 września 2017 roku, wykonano dwa sondáže, w których ujawniono łącznie nie mniej niż 30 szczątków ludzkich. Prace prowadzone początkowo w trybie konserwatorsko-badawczym, zmieniły swój charakter. Obecnie teren prac stanowi miejsce ujawnienia szczątków ludzkich i tym samym wszelkie prowadzone tam prace odbywają się pod nadzorem prokuratora Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu we Wrocławiu, w ramach prowadzonego śledztwa. Zaplanowane prace prowadzone będą z udziałem lokalnej Policji, archeologów z Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN, jak i biegłych z zakresu medycy sądowej i antropologii Katedry Medycyny Sądowej Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu, w obecności dyrektora Muzeum Gross Rosen w Rogoźnicy. W związku z ograniczonym czasem prac, zasadami ich prowadzenia i koniecznością zapewnienia prawidłowego ich przebiegu, dotychczas podjęto szczątki z sondażu oznaczonego numerem 1, w postaci 6 szkieletów. Przekazano je do Katedry Medycyny Sądowej Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu, celem wydania opinii sądowno-medyczno-antropologicznej i jednocześnie zabezpieczenia materiału do badań genetycznych. Pozostałe ujawnione w sondażu nr 2 szczątki ludzkie, zabezpieczono zgodnie z zasadami, celem podjęcia w kolejnym terminie prac. Prace te planowane są w okresie do 19 do 30 października 2017 roku.

W trakcie dotychczas prowadzonych prac ujawniono liczne artefakty. Część z nich stanowiła wyposażenie obozu, należące do więźniów, takie jak kubki, miski i łyżki. Część z emblematami Waffen SS, należała prawdopodobnie do załogi obozu. Część ujawnionych przedmiotów stanowi

wyposażenie obozowego rewiru , jak na przykład fragmenty medycznych naczyń czy metalowa orteza. Do szczególnie cennych artefaktów , ze względu na możliwość identyfikacji indywidualnej lub grupowej należą: blaszki z wrytymi napisami, guziki, podeszwy lub fragmenty butów. Ujawnione blaszki mogą być tworzonymi przez samych więźniów identyfikatorami z imieniem i nazwiskiem i innymi danymi. Blaszki te nosili oni na drucie na szyi. Stanowiło to próbę ocalenia przed anonimowością, wobec polityki ewidencji, prowadzonej przez władze obozowe. Według jej zasad jednostka ludzka sprowadzona była do numeru i kategorii więźnia, oznaczonej emblematem na obozowym ubraniu. Wszystkie artefakty zostaną poddane konserwacji, a część z nich stanowić będzie materiał pozwalający na ustalenie tożsamości ofiar lub chociażby ich narodowości.

Z posiadanych materiałów historycznych, pozyskanych przez Muzeum Gross Rosen, wynika, iż rów przeciwlotniczy stał się miejscem złożenia szczątków zamordowanych więźniów w końcowym okresie działania obozu. Informacja ta pochodziła od byłego więźnia pochodzenia belgijskiego, który sprawował funkcje lekarza obozowego rewiru. Według jego relacji, w rowie przeciwlotniczym umieszczono ciała co najmniej 300 osób. Sposób ułożenia ciał, które pozostają w nieładzie, świadczyć może o pośpiechu w jakim dokonywane było ich składowanie. Część ze szczątków posiada otwory postrzałowe czaszki. Okoliczności śmierci, jak i okoliczności utworzenia grobu masowego, będą przedmiotem ustaleń śledztwa.

W związku z medialnymi informacjami dotyczącymi podjęcia śledztwa w sprawie S 78.2017 Zn OKŚZpNP we Wrocławiu, jak i wykonywanych prac, do Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu we Wrocławiu zgłosiły się osoby posiadające wiedzę w przedmiotowej sprawie. Osoby te będą przesłuchane w charakterze świadków, zgodnie z miejscem ich zamieszkania przez właściwe miejscowo Oddziałowe Komisje Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu .

Obecnie głównym celem śledztwa, pozostaje w szczególności ustalenie dalszych osób pokrzywdzonych. Celem i kierunkiem podjętego postępowania pozostaje nadto zweryfikowanie danych funkcjonariuszy i więźniów funkcyjnych - pełniących służbę w obozie głównym i jego filiach, ustalenie żyjących sprawców zbrodni i pociągnięcie ich do odpowiedzialności karnej. Konieczne pozostaje także zweryfikowanie danych osób osadzonych w obozie głównym i podobozach oraz kompleksowe ustalenie zasad organizacji i funkcjonowania KL Gross Rosen i jego filii, okoliczności pozbawienia życia więźniów, pełnej liczby ofiar, systemu pracy przymusowej, eksperymentów paramedycznych i doświadczeń prowadzonych na więźniach oraz okoliczności dotyczących likwidacji obozu i jego filii. Konieczne jest także ustalenie wyników prawomocnie zakończonych postępowań sądowych, dotyczących poszczególnych funkcjonariuszy, toczących się zarówno przed sądami polskimi, jak i niemieckimi.

Prokurator Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu we Wrocławiu

Katarzyna Książek-Żurowska